

Reflecteren over het beleid op leerlingenbegeleiding

Leerlingenbegeleiding

Inhoud

Het decreet leerlingenbegeleiding: regelgeving	2
Doel van het decreet op leerlingenbegeleiding	2
Wat staat er in het decreet?	2
Wat zijn de erkenningsvoorwaarden die het decreet oplegt voor de scholen?	2
Aan de slag met het decreet leerlingenbegeleiding.....	3
STAP 1: Maak een beginsituatieanalyse van de huidige werking met betrekking tot de vier begeleidingsdomeinen uit het decreet	3
Hoe pak ik dat aan in mijn school?	3
Reflectievragen met betrekking tot de kwaliteit van de gegevensverzameling en de analyse	3
STAP 2: Ontwikkel een schooleigen visie op leerlingenbegeleiding	4
Belang van een gedragen schooleigen visie	4
Hoe pak ik dat aan in mijn school?	4
Reflectievragen met betrekking tot de kwaliteit van de visieontwikkeling	5
STAP 3: Werk het beleid op leerlingenbegeleiding uit.....	5
Bepaal de doelstellingen binnen de vier domeinen.....	5
Formuleer acties om de doelen te realiseren	5
Reflectievragen met betrekking tot de kwaliteit van de geformuleerde doelen en acties	5
STAP 4: Voer het beleid op leerlingenbegeleiding in de school uit.....	6
STAP 5: Evalueer het beleid op leerlingenbegeleiding in de school	6
Bijlage 1: De school en haar decretale partner binnen leerlingenbegeleiding	8
Bijlage 2: Visuele voorstelling van de school en haar decretale partners binnen leerlingenbegeleiding	9
Bijlage 3: Kader voor kwaliteitsvolle schoolontwikkeling	10

Het decreet leerlingenbegeleiding: regelgeving

Doel van het decreet op leerlingenbegeleiding

Kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding bevordert de totale ontwikkeling van alle leerlingen, verhoogt hun welbevinden, voorkomt vroegtijdig schoolverlaten en creëert meer gelijke onderwijskansen. Op die manier draagt het bij tot het functioneren van de leerling in de schoolse én maatschappelijke context.

Wat staat er in het decreet?

Het decreet op leerlingenbegeleiding is van toepassing op zowel het basis als het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. Het decreet regelt in eerste instantie de manier waarop CLB's leerlingen begeleiden binnen vier specifieke domeinen, namelijk onderwijsloopbaan, leren en studeren, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg. Daarnaast bepaalt de regelgeving de rol die CLB en school hierin opnemen, én legt de regie hiervoor in handen van de school. De PBD vatte de krijtlijnen samen in een visuele voorstelling en een overzichtelijke placemat (zie bijlage 1 en 2).

De volledige tekst van het decreet is raadpleegbaar via deze link: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=15236>

Wat zijn de erkenningsvoorwaarden die het decreet oplegt voor de scholen?

- De school voert een beleid op leerlingenbegeleiding dat is afgestemd op het pedagogisch project, de noden van de leerlingenpopulatie en de context waarin de school zich bevindt.
- Het beleid op leerlingenbegeleiding omvat de begeleiding van de leerlingen, het ondersteunen en het handelen van het onderwijzend personeel en de coördinatie van de leerlingbegeleidingsinitiatieven op het niveau van de school.
- De school implementeert, evalueert en stuurt, zo nodig het beleid bij.
- Ter versterking van het beleid op leerlingenbegeleiding voert de school een professionaliseringsbeleid.
- De school wijst binnen haar personeelskader één of meer personeelsleden aan die geheel of gedeeltelijk met leerlingenbegeleiding worden belast.
- Bij de opmaak en evaluatie van het beleid op leerlingenbegeleiding betreft de school relevante actoren.
- Een beleid op leerlingenbegeleiding beantwoordt aan volgende principes:
  - 1° het belang van elke leerling staat centraal;
  - 2° het komt participatief tot stand en is gedragen door het hele schoolteam;
  - 3° het is doelgericht, systematisch, planmatig en transparant;
  - 4° het wordt discreet uitgevoerd;
  - 5° er wordt verduidelijkt wie welke taak opneemt in de leerlingenbegeleiding.

Bron: memorie van toelichting

Aan de slag met het decreet leerlingenbegeleiding

In dit deel van de brochure beschrijven we de verschillende stappen die schoolteams best nemen om het beleid op leerlingenbegeleiding kwaliteitsvol uit te bouwen binnen hun eigen school.

Bij elke stap formuleren wij aandachtspunten. De reflectievragen zijn bedoeld als gespreksleidraad om met het volledige (beleids)team de kwaliteit van het beleid tot onderwerp van gesprek te maken.

STAP 1: Maak een beginsituatieanalyse van de huidige werking met betrekking tot de vier begeleidingsdomeinen uit het decreet

Breng voor de vier begeleidingsdomeinen de beginsituatie in kaart. Gebruik hiervoor screeningsinstrumenten, bevragingen, data... Organiseer het in kaart brengen van de huidige situatie zo breed mogelijk. Omschrijf samen de noden van de leerlingen en hun ouders, het schoolteam en het beleid. Schets ook kort de schoolcontext.

Beschrijf jullie doelgroep en de middelen. Lijst de systemen en structuren die jullie ter beschikking hebben overzichtelijk op. Het is belangrijk om sterkte/zwakte en motivatie tot verandering te bekijken. Betrek het schoolteam maximaal en aanvullend, en waar relevant, de leerlingen, hun ouders en andere partners. Deze manier van werken zal de verwachtingen die er vanuit het decreet worden gecreëerd verduidelijken voor alle betrokkenen.

Verwerk de verzamelde gegevens en vat ze samen. Koppel dit terug naar het schoolteam en kies dan samen één of meerdere prioriteiten waaraan gewerkt zal worden.

Hoe pak ik dat aan in mijn school?

- Informeer je teamleden over de inhoud en de draagwijdte van het decreet.
- Bevraag hen naar wat zij al ondernemen binnen de verschillende domeinen.
- Benoem wat goed loopt.
- Noteer werkpunten.
- Verzamel relevante data die resultaten kunnen staven.
- Omschrijf de contexten die de eigenheid van jullie school weergeven.
- Verzamel de mening van partners over jullie begeleiding binnen de vier domeinen.
- Geef een beeld van de middelen die jullie ter beschikking hebben.

Reflectievragen met betrekking tot de kwaliteit van de gegevensverzameling en de analyse

- In welke mate werden teamleden geïnformeerd over de inhoud en de draagwijdte van het decreet?
- Hoe werden gegevens over de huidige werking verzameld? In welke mate werden de verschillende partners hierbij betrokken? Over welke periode gebeurde dit?
- In hoeverre worden in de school systematisch data verzameld m.b.t. de vier domeinen binnen leerlingenbegeleiding? Welke structuren werden hiervoor uitgewerkt?
- In welke mate werden er conclusies geformuleerd? Hoe werden vaststellingen gedaan? Op welke manier werden verschillende perspectieven naast elkaar geplaatst? In hoeverre is men het eens over de gemaakte analyse? Hoe weet je dit?
- Zijn de sterktes binnen de domeinen in leerlingbegeleiding concreet geformuleerd?

- Is men het eens over de werkpunten die er zijn? Hoe weten jullie dat?
- Op welke manier werden prioriteiten bepaald? Wie nam deel aan dit proces?
- Hoe worden de gekozen aandachtspunten gecommuniceerd naar het team? In welke mate hebben teamleden hierbij input kunnen geven? In hoeverre is er gedragenheid m.b.t. de gekozen prioriteiten?

STAP 2: Ontwikkel een schooleigen visie op leerlingenbegeleiding

‘Als je de toekomst kunt inbeelden, ben je al halfweg.’

Milton Berle

De regelgeving vraagt expliciet dat de school een visie op leerlingenbegeleiding uitwerkt. Deze visie wordt geformuleerd op het niveau van de school en houdt rekening met de contextgegevens. Zij is gekend en wordt gedragen door het volledige schoolteam.

Belang van een gedragen schooleigen visie

De visie omschrijft waarvoor je staat. Ze omvat dus de kernwaarden (normen en waarden) van jullie beleid op leerlingenbegeleiding. Ze beschrijft ook een ambitieus gedeeld beeld van de toekomst. Ze functioneert als ethisch kompas voor de schoolorganisatie. De visie geeft een antwoord op de vraag: Wat willen jullie zijn? Waar geloven jullie in?

De strategische visie omschrijft hoe de verschillende elementen gerealiseerd zullen worden door doelstellingen en concrete acties te omschrijven.

Een schooleigen, gedragen visie zorgt voor gelijkgerichtheid in de uitvoering van het beleidsplan. Ze zorgt ervoor dat het einddoel van jullie traject helder en begrijpelijk is.

Hoe pak ik dat aan in mijn school?

Formuleer, samen met je team een antwoord op volgende vragen:

- Wat willen we met bereiken met onze leerlingenbegeleiding? Wat is onze gezamenlijke droom? Onze ultieme missie?
- Welke normen en waarden willen we daarbij uitdragen? Welke uitgangspunten dragen wij hoog in het vaandel?
- Welke kwaliteiten hebben wij in ons team om dit te bereiken? Wat kunnen wij inzetten? Waarin zijn wij sterk?

Beschrijf het antwoord op deze vragen in een korte, duidelijke en begrijpelijke tekst.

Reflectievragen met betrekking tot de kwaliteit van de visieontwikkeling

- Geeft deze visie onze diepste wensen weer?
- Kent het hele schoolteam deze visie? Is ze voor iedereen raadpleegbaar? Hoe maken wij de visie zichtbaar in onze school?
- Heeft iedereen hierover mee nagedacht? Kon iedereen input geven?
- Bevat de visie een droomelement? In hoeverre is er een duidelijk doel? In welke mate is dit doel uitdagend en ambitieus geformuleerd?
- Is de visie niet te specifiek? Hoe kan elk teamlid deze visie vertalen in zijn eigen werkcontext?
- Zijn er ook waarden en normen in de visie opgenomen? In hoeverre is de invulling en concrete vertaling van deze normen omgezet in waarneembaar gedrag?
- Hoe is de visie op leerlingenbegeleiding afgestemd op de algemene schoolvisie? Zijn er krijtlijnen aan wat de school belangrijk of juist vindt, gelinkt aan het opvoedingsproject?
- Is de formulering overzichtelijk, duidelijk, gestructureerd in punten?

STAP 3: Werk het beleid op leerlingenbegeleiding uit

Bepaal de doelstellingen binnen de vier domeinen

Na het bepalen van de prioriteiten, worden deze vertaald naar een aantal zeer concrete doelstellingen voor de komende schooljaren. De school tracht hierbij duidelijke resultaten te bereiken tot op de klasvloer. Formuleer daarvoor samenhangende doelstellingen op het niveau van leerlingen of ouders, individuele leerkrachten of het volledige schoolteam en op het beleidsniveau van de school die verband houden met de synthese van de beginsituatie. Betrek bij voorkeur het team bij de keuzes die hierin worden gemaakt.

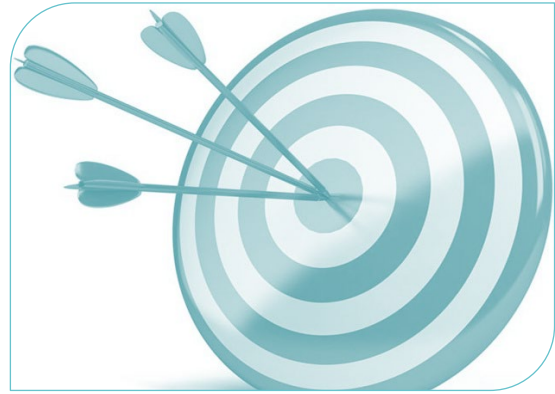
Formuleer acties om de doelen te realiseren

Plaats onder elke doelstelling of elke cluster van samenhangende doelen relevante acties. Bespreek deze met het team. Bedenk dat elke leerkracht of teamlid in de school aan de slag zal gaan m.b.t. tot de uitvoering van de acties. Kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding is een opdracht voor het volledige schoolteam.

Reflectievragen met betrekking tot de kwaliteit van de geformuleerde doelen en acties

- In welke mate sluiten de geconcretiseerde doelen aan bij de geformuleerde prioriteiten?
- Werden alle teamleden betrokken bij het formuleren van de doelen? In hoeverre zijn ook ouders en leerlingen bevroegd? In welke mate is men het erover eens dat dit de juiste doelen zijn?
- Zijn de doelen specifiek, worden ze door alle betrokkenen op dezelfde manier begrepen? Hoe tonen jullie dit aan?

- In welke mate is het voor iedereen duidelijk wanneer een doel als 'bereikt' kan worden beschouwd?
- Hoe gaven jullie het tijdspad aan waarop jullie aan de doelen zullen werken?
- Zijn de doelen voldoende ambitieus geformuleerd?
- Is er voor alle acties voldoende materiële en inhoudelijke ondersteuning voorzien? Hoe zullen jullie de middelen verzamelen om te kunnen werken?
- Zijn alle teamleden betrokken bij de uitvoering van de acties? In hoeverre is het voor iedereen duidelijke wie, wat, waar, wanneer zal doen?
- In hoeverre worden alle leerlingen, ouders of externe partners bereikt? Hoe wordt het resultaat op de klasvloer zichtbaar gemaakt?
- Zijn er evaluatiemomenten gepland? Wanneer? Hoe vaak? Wie verzamelt data en info? Waar worden bijstellingen geformuleerd?

STAP 4: Voer het beleid op leerlingenbegeleiding in de school uit

Licht het plan toe aan het volledige schoolteam. Het plan wordt uitgevoerd met zorg en oog voor samenwerking en ondersteuning.

Organiseer systematisch terugkoppeling over de acties die werden uitgevoerd. Deel de resultaten en vier de successen. Breng belemmeringen in kaart en aarzel niet om, waar nodig en mogelijk bijstellingen te doen. Deze bijstellingen dienen om moeilijkheden weg te werken of te omzeilen en daardoor het behalen van resultaten te vergemakkelijken. Hierbij vertrekken we steeds vanuit de visie en verliezen we de geformuleerde doelen niet uit het oog. We bewaken dat de acties geen doel op zich worden maar een middel om onze visie te realiseren.

STAP 5: Evalueer het beleid op leerlingenbegeleiding in de school

In het kader van de kwaliteitsbewaking van het beleid op leerlingenbegeleiding is het belangrijk om zowel het proces dat in het plan wordt uitgewerkt als het bereiken van de geformuleerde doelen te evalueren. We organiseren daarvoor tussentijdse evaluatiemomenten en eindevaluaties. Een goede werkwijze om dit aan te pakken is het formuleren van een antwoord op de 5 kwaliteitsvragen ¹:

1. Doen we de goede dingen?
-

¹ Bron: We ontleen deze vragen aan Q5, de kwaliteitsprojecten die in de jaren '90 gelopen hebben in Nederlandse scholen en van waaruit verschillende publicaties zijn verschenen. De projectorganisatie Q5 had als doel scholen te stimuleren om zelf verantwoordelijkheid op te nemen voor hun eigen kwaliteit en kwaliteitszorg.

2. Doen we de dingen goed?
3. Hoe weten we dat?
4. Vinden onze partners dat ook?
5. Wat doen we met die wetenschap?

Koppel de bevindingen en conclusies die jullie op deze manier ervaren terug aan het volledige team. Gebruik deze informatie om jullie beleid na vooraf bepaalde periodes te actualiseren. Systematisch deze cyclus doorlopen zal jullie ondersteunen om de kwaliteit en de doeltreffendheid van het gevoerde beleid te bewaken.

Bijlage 1: De school en haar decretale partner binnen leerlingenbegeleiding

De school voor gewoon onderwijs heeft de regie over het totale onderwijsleerproces van alle leerlingen en coördineert de samenwerking met alle partners. De school voert, samen met haar partners, een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding. Dit omvat vier begeleidingsdomeinen: onderwijsloopbaan, leren en studeren, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg

	PBD	SCHOOL	CLB	LSC
	<p>De pedagogische begeleidingsdienst (PBD) is verantwoordelijk voor het realiseren van de kerntaken uit het kwaliteitsdecreet.</p>	<p>De school is verantwoordelijk voor het realiseren van het referentiekader onderwijskwaliteit.</p>	<p>Het centrum voor leerlingenbegeleiding is verantwoordelijk voor het realiseren van het referentiekader CLB-kwaliteit.</p>	<p>Het leersteuncentrum (LSC) is verantwoordelijk voor het realiseren van het referentiekader kwaliteitsvolle leersteun.</p>
IAC/OV4	<p>De PBD versterkt de kwaliteit van Leersteuntrajecten door het beleid op leerlingenbegeleiding in scholen te ondersteunen en door de competenties van leerondersteuners te vergroten.</p>	<p>De school stelt een individueel aangepast curriculum (IAC) op waarin de leerdoelen op maat van de leerling met een IAC-verslag worden gekozen door de klassenraad in afstemming met ouders, leerondersteuner, CLB-medewerker en zo mogelijk de leerling.</p> <p>De school formuleert de ondersteuningsvraag van de leerling en de leervraag van de leraar en/of het schoolteam voor een leerling met een OV4- of IAC-verslag.</p>	<p>Om tot een IAC- of OV4-verslag te komen in het gewoon of buitengewoon onderwijs, doorloopt het CLB een handelingsgericht diagnostisch traject.</p>	<p>Het LSC voorziet samen met de school een leersteuntraject op maat voor leerlingen met een OV4- of IAC-verslag. Het werkt hiervoor handelingsplanmatig.</p> <p>Het LSC voorziet gepaste en voldoende intensieve leersteun volgens de noden die er zijn.</p>
Uitbreiding van zorg		<p>De school formuleert de ondersteuningsvraag van de leerling en de leervraag van de leraar en/of het schoolteam voor een leerling met een GC-verslag (verslag gemeenschappelijk curriculum).</p> <p>De school gaat verder aan de slag met het advies dat het CLB formuleert.</p> <p>De school zet voort wat ze al deed op het vlak van verhoogde zorg.</p>	<p>Het resultaat van een handelingsgericht diagnostisch traject kan een GC-verslag zijn.</p> <p>Het CLB bespreekt de hulpvraag met de school, de ouders en de leerling en bepaalt handelingsgericht welke kernactiviteit(en) (HGD-traject, begeleiding, draaischijffunctie,...) het zal inzetten om de hulpvraag te beantwoorden.</p>	<p>Het LSC biedt kwaliteitsvolle leersteuntrajecten gebaseerd op de leervraag van de leraar of het schoolteam en de specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerling met een GC-verslag. Het werkt hierbij handelingsplanmatig.</p> <p>Het LSC bewaakt de aansluiting van de leersteun bij de klaspraktijk door verder te bouwen op de brede basiszorg en de verhoogde zorg.</p>
Verhoogde zorg	<p>De PBD versterkt de kwaliteit van het beleid op leerlingenbegeleiding door intensief en geïnformeerd samen te werken met de school en haar partners met het oog op het verbeteren van de brede basiszorg en verhoogde zorg.</p> <p>De PBD versterkt de inclusieve mindset van leraren en begeleidt scholen bij het creëren van een inclusieve, krachtige (taal-) leeromgeving.</p>	<p>De school betreft het CLB bij vragen of bij een stagnerende of negatieve evolutie. Dit kan aanleiding geven tot de inzet van consultatieve leerlingenbegeleiding of de start van de fase van uitbreiding van zorg.</p> <p>De school detecteert noden bij de leerlingen en biedt gepaste en redelijke aanpassingen.</p>	<p>Het CLB adviseert de school om de PBD te betrekken wanneer het inschat dat de school structurele versterking nodig heeft in de fase van brede basiszorg of verhoogde zorg.</p> <p>Het CLB heeft een consultatieve functie. Een centrum biedt versterking aan de school bij problemen van individuele leerlingen of groepen van leerlingen.</p>	<p>Het LSC stemt de leraar- en schoolteamgerichte leersteun of op de consultatieve leerlingenbegeleiding van het CLB en op de schoolteamgerichte ondersteuning door de PBD.</p> <p>Als het LSC tijdens de schoolteamgerichte leersteun noden vaststelt op het vlak van brede basiszorg en verhoogde zorg, signaleert het LSC dit via de school aan de PBD.</p>
Brede basiszorg	<p>De PBD begeleidt scholen om sterk onderwijs te organiseren voor kinderen die opgroeien in kansarmoede / scharste.</p>	<p>De school zet in op een krachtige leeromgeving voor alle leerlingen waarin preventief werken, goede instructie, differentiëren, een veilig klasklimaat en een goed klasmanagement centraal staan.</p>	<p>Het CLB heeft een signaalfunctie. Als het centrum noden vaststelt in de leerlingenpopulatie of een probleem of onregelmatigheid vaststelt in het beleid op leerlingenbegeleiding, brengt het centrum de school hiervan op de hoogte.</p>	
<p>De pedagogische begeleidingsdiensten begeleiden de onderwijsinstellingen, leersteuncentra en CLB's en hun personeelsleden in het verstrekken van kwaliteitsonderwijs, kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en kwaliteitsvolle leersteun.</p>				

BREDE BEELDVORMING

www.ovsg.be

Nojaar 2024

Bijlage 2: Visuele voorstelling van de school en haar decretale partners binnen leerlingenbegeleiding

De school en haar partners

Bijlage 3: Kader voor kwaliteitsvolle schoolontwikkeling

Werken aan kwaliteit

